

Annex

Els bestiaris i la cohabitació amb el regne animal

Durant tota la història humana, nosaltres i els altres animals havíem tingut vides estretament entrelaçades; fins avui. La dependència de persones i animals fou sobrepassada tan sols per la seva dependència del sol, l'aigua, i la terra. El contacte fou directe i continu, i els humans havien d'entendre i adaptar-se als seus socis. Ara, des de la revolució industrial, la nostra dependència ha minvat, i avui dia el contacte directe és sovint delimitat als productes embalats del supermercat i a alguns animals de companyia.

A l'època medieval la familiaritat amb animals fou molt superior a la que tenim la gran majoria de nosaltres, igual que el respecte o la por de la seva força i habilitat. Un ca rabiós i un ca fidel més enllà de la mort del seu amo són de la mateixa espècie.* Llavors les diferències d'ells i nosaltres es desdibuixaren i fàcilment s'imaginava els animals com a iguals respecte de les emocions, intencions i la interpretació del seu ambient. El desenfocament de les diferències entre espècies provocà que animals que parlen no sorprenguessin. A més, si parlaven devien pensar com nosaltres.

Fou la ignorància i la manca d'una classificació científica del món natural, el que permetessin que animals, sobretot els menys coneguts, tinguessin atribucions impossibles o màgiques. Com que quasi ningú no havia vist un elefant, per cada representació d'un elefant real n'hi havia deu d'imaginades.

L'atribució de característiques humanes als animals, l'antropomorfisme, fou omnipresent aleshores; no limitada a la ficció com avui. Ens sorprenen les conseqüències, que s'estendrien a la teologia i al dret, a més que a l'humor.

(*) És probable que alguns animals domèstics fossin més 'salvatges' que els exemples que coneixem avui, després de generacions de la cria selectiva.

Judicis d'animals

Una manifestació foren els judicis d'animals per 'crims' o actuacions perjudicials a les persones. Els judicis, notablement a la França medieval, eren celebrats amb una serietat total; els acusats tenien representació legal, i els veredictes podien ser a favor de l'animal. Un exemple és el procés, el 1587, al sud-est de França, contra una plaga d'insectes (possiblement morruts o corcs, en tot cas de la família coleòpters i similars a l'insecte que causa la fil·loxera) que havia atacat una vinya. Després d'un llarguíssim procés en un tribunal eclesiàstic, la sentència dictà que les bèsties tenien el dret a menjar, i els foren adjudicats uns terrenys on no podien ser molestats pels humans. Per altra banda, animals acusats de crims 'de sang' i processats en judicis laics podien ser castigats amb la mateixa sentència que un assassí humà i penjats o decapitats en un lloc públic.*

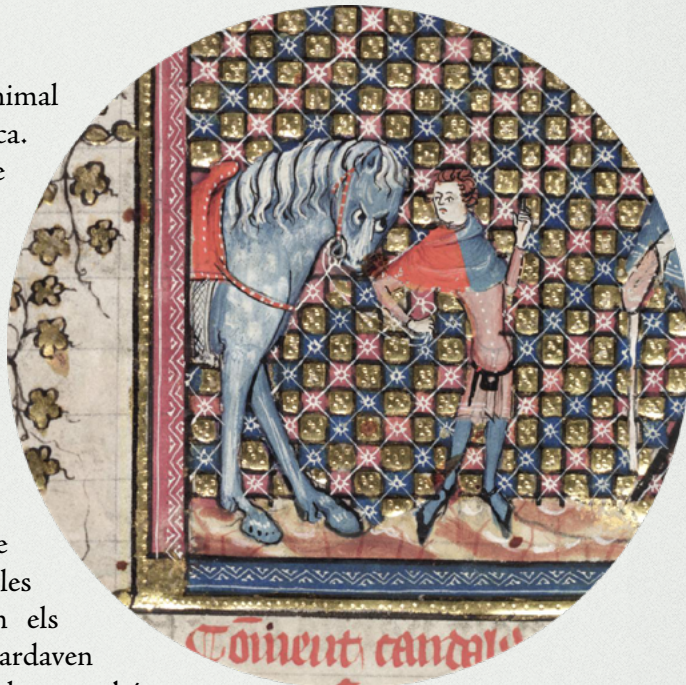
(*)
Avui dia els animals que ens fan mal o perjudiquen interessos humans solen ser despatxats sense procés o consideració de seus drets.

Els bestiaris

La natural curiositat sobre el regne animal era satisfeta per l'església Catòlica. Amb el desig d'organitzar tot allò que existeix segons la seva vista universal, l'església fomentava la producció de llibres, enciclopèdies de fauna: els bestiaris, l'existència dels quals aprofitem els historiadors també.

Com que la major part del nostre coneixement de la vida de l'edat mitjana és accessible a través dels documents, llibres i il·lustracions contemporanis, el nostre coneixement de la fauna arriba de les mateixes fonts. De gran valor són els bestiaris. No tots els bestiaris es guardaven a biblioteques religioses; els particulars també trobaven un bestiari com un llibre de gran interès, que recopilava detalls de tot el regne animal: domèstics, salvatges i desconeguts o imaginaris. Hi havia il·lustracions i descripcions, copiades de llibres anteriors, incloses fonts de centenars o un miler d'anys. Com es pot imaginar, veracitat i rigor no foren prioritats, el seu motiu fou un altre. En una biblioteca, el bestiari fou guardat amb els llibres de teologia i la seva finalitat fou la instrucció moral.

L'església Catòlica situava el regne animal en un lloc predeterminat del seu gran esquema de l'univers. A més de ser imprescindibles a la humanitat, proporcionant menjar, transport, força motriu i companyia entre d'altres funcions, els animals tenien una tasca moral, d'ensenyar el camí de bona conducta a través dels seus caràcters i hàbits. El bestiari formava una enciclopèdia de diferents maneres de ser i d'actuar i les seves històries morals donaven una instrucció més atractiva i memorable que sermons o regles de conducta.

Animals desconcertants

Així, en aixecar alguns animals quasi al nivell cognitiu de la humanitat, era inevitable que fossin personificats. Els animals de les faules són éssers molt similars a nosaltres.

Els animals antropomòrfics són ubics a la sàtira i la paròdia. Aquesta no és una tendència tan sols medieval, però tenia importància en una societat que llegia poc. Es burlaven dels reis i governs i especialment dels clergues, freqüentment amb representacions de simis, animals tan propers a nosaltres i propensos a la imitació, que s'ocuparen d'oficis humans. Igualment conills són representats fent agressions o perseguint cans. Així la solemnitat i prepotència són fundades en el riure.

Més bé curiós, hi havia el costum d'alguns artistes a representar més emoció en les expressions d'animals que els humans que ells acompanyaven. Hem notat que els cavalls de l'artista flamenc Jehan de Grise són més expressius que els cavallers i altres persones representades.

Animositat, avorriment, desaprovació, són algunes de les emocions representades mentre les persones són inexpressives. Podia tractar-se d'una situació especial, la identificació de cos i ment entre cavaller i cavall, que pensaven i actuaven com un sol organisme, però això no explica els homes menys expressius.

La figura d'un lleó, que hem pres – entre altres imatges – del *Roman d'Alexandre* del segle XIV, és un dels símbols més emprats com escut d'una monarquia o d'una casa noble. Un lleó rampant d'or fou l'escut de Flandes, un comtat feudal i bressol de Jehan de Grise, pintor de totes aquestes figures. Com solia passar en la seva obra, però, aquest és un lleó diferent.

En termes heràldics, podem descriure la figura com *un lleó passant gardant gules*: caminant, mirant l'espectador, i de color vermell. La seva postura suggereix que és a punt de saltar, mentre la seva expressió es més bé submissa.

FONTS

_ *Public Domain Review*, <http://publicdomainreview.org/2011/03/27/bugs-and-beasts-before-the-law/>

_ *University of Pennsylvania Law Review*, http://scholarship.law.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=7589&context=penn_law_review

ELS ANIMALS

_ Jehan de Grise, *Roman d'Alexandre*, MSS 264 (1338 – 44) Flandes, copyright amb permís de Bodleian Libraries, University of Oxford (ff. 65 r, 79 r, 96 r)

Creant la vila de Binissalem

Un mosaic de cent-cinquanta anys del Regne de Mallorca,
des del 1231

Pel que fa a les imatges, fotografies i il·lustracions: Atès que algunes fotografies, imatges i il·lustracions contingudes en aquesta obra han estat realitzades per tercers, la reutilització i difusió d'aquestes no està coberta per la llicència Creative Commons ni per cap altra llicència, per la qual cosa la seva utilització serà responsabilitat de la persona que en faci ús. En cas que un tercer trobàs que en aquesta obra s'ha fet un ús no autoritzat de les seves imatges, fotografies o il·lustracions pregam que es posi en contacte amb info@creantbinissalem.com per a la seva retirada o correcció.